

Ersad ja mokšad Eestis

Millal ersade ja mokšade esindajad esimest korda tänapäeva Eesti territooriumile sattusid, pole teada. Eeldatavalt võisid nad juba Liivi sõja ajal (1558–1583) kuuluda Ivan Julma vägedesse, kuid kindlasti teenisid nad 18. ja 19. sajandil Eesti territooriumil paiknenud vene garnisonides. Näiteks kogus akadeemik Ferdinand Johann Wiedemann 1865. aastal ilmunud “Ersa-mordva grammatika” jaoks leksikaalset materjali Revali garnisonis teeninud ersa ja mokša rahvusest sõduritelt (Prozes 2009: 19).

Kindlatele andmetele tuginedes võib rääkida ersade ja mokšade arvukusest Eestis aastast 1934, mil siinsel territooriumil registreeriti kolm mordva rahvusest inimest. 1959. aastaks kasvas nende arv 391 inimeseni, millele järgnes pidev kasv 985 inimeseni (1989). 1979. ja 1989. aasta rahvaloenduse andmetel elas soome-ugri rahvastest enim soomlasi, karjalasi ja mordvalasi (Prozes 1994: 230). Ersad ja mokšad asusid elama ja peresid looma uues kohas – Eestis.

1980. aastate teisel poolel NSV Liidus alanud perestroikal oli oluline roll erinevate rahvuste, sealhulgas ersade ja mokšade saatuses: üheaegselt toimusid rände protsessid ja asutati erinevaid rahvuslikke organisatsioone.

1897	22		1970	532		2000	562
1934	3		1971	732		2011	436
1959	391		1989	985		2021	368
			1997	940			

Tabel 1. Eesti Vabariigis elavate mordvalaste (ersade ja mokšade) arv erinevate aastate rahvaloenduse järgi (Prozes 2009: 20; Rahva ja eluruumide loendus 2021).